

Brusel chce skoncovat se švarcsystémem. Kurýři Woltu jsou proti, bojí se ztráty některých výhod

Anastasija Kriušenko

anastasija.kriusenko@hn.cz

Samostatná výdělečná činnost, nebo nelegální zaměstnávání pomocí takzvaného švarcsystému? Tato otázka se objeví vždy, když se začne mluvit o podmínkách práce v rozrůstajícím se odvětví takzvaných digitálních platforem – mobilních aplikací, které díky kurýřům umožňují rozvoz lidí, jídla i zboží. Evropská unie teď chce těmto pracovníkům zajistit větší jistotu a lepší podmínky.

V zemích EU pracuje prostřednictvím digitálních pracovních platforem jako Rohlík, Wolt, Uber a další více než 28 milionů lidí. Očekává se, že do roku 2025 jich bude až 43 milionů. Samotných platforem je více než 500 a jejich příjmy od roku 2016 do roku 2020 vzrostly téměř šestinásobně na zhruba 20 miliard eur.

I když drtivá většina pracovníků platforem jsou skutečně OSVČ (osoby samostatně výdělečně činné), zhruba 5,5 milionu lidí je podle Evropské rady takto klasifikováno nesprávně. Kvůli tomu pak přichází o jistoty, které přináší zaměstnanecský poměr: nemocenská, minimální mzda nebo třeba možnost kolektivního vyjednávání.

K řešení tohoto problému přitom členské státy přistupují odlišně a rozhodují o pracovněprávním postavení těchto lidí individuálně. Evropská komise proto navrhla pravidla sjednotit. Předložila seznam kritérií s tím, že naplnění alespoň dvou z nich bude znamenat, že jde o zaměstnanecský poměr.

O konečné podobě legislativy se stále diskutuje. „Evropský parla-

ment i komise svou pozici už mají, ale Evropská rada o té své stále jedná. Očekává se ale, že dosáhne dohody na červnovém zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele. Potom bude moci začít takzvaný trialog a do konce roku by směrnice měla být na světě,“ přibližuje harmonogram členka výboru Evropského parlamentu pro zaměstnanost Radka Maxová.

„Hlavní je, že se má zavést takzvaná vyvratitelná domněnka existence pracovního poměru,“ říká advokát Václav Bělohoubek z advokátní kanceláře act Řanda Havel Legal. „Když teď přijde inspektorát práce s obviněním, že někdo zaměstnává na švarcsystém, musí to prokázat. Směrnice ale u pracovníků platforem za určitých podmínek obrací důkazní břemeno. Platforma pak musí sama prokázat, že to pracovní poměr není,“ vysvětluje.

Další důležitou novinkou by měla být i úprava transparentnosti algoritmů, které pracovníkům přiřazují práci nebo vypočítávají odměny. Směrnice by měla také zajistit monitorování i kontrolu algoritmů lidmi a umožnit živnostníkům i zaměstnancům napadnout automatizovaná rozhodnutí.

Kurýři o chystané legislativě většinou nevědí. Pouze 23 procent z 663 oslovených kurýřů Woltu o změnách slyšelo, vyplývá z anonymního dotazníku, který pro firmu vytvořila jedna z největších finských společností pro průzkum trhu Taloustutkimus. Pro rozvážkovou společnost Wolt v Česku pracuje zhruba sedm tisíc lidí (75

procent živnostníků a 25 procent kurýřů zaměstnaných třetí stranou).

Průzkum také uvádí, že 64 procent dotázaných souhlasí s tím, že volnost při práci jako OSVČ je pro ně důležitější než ochrana, kterou poskytuje zaměstnání. S tímto stanoviskem nesouhlasí pouze deset procent oslovených, 24 procent se nepřiklání k žádnému postoji a tři procenta nevědí či se rozhodla neodpovídat.

Současně s tím se však většina kurýřů (71 procent) shodla i na tom, že by zákon měl zlepšit ochranu živnostníků a poskytnout jim právo na vyjednávání. 77 procent dotáza-

ných také chce, aby stát firmám, jako je Wolt, povolil poskytování benefitů. Pro je i samotná firma. Kdyby je však v Česku poskytovala již teď, vystavila by se riziku nařčení z nelegálního zaměstnávání.

„V některých zemích, například v Estonsku, můžeme přispět na sociální pojištění a doufáme, že to bude možné ve vícero zemích EU. Směrnice však v této chvíli považuje poskytnuté výhody a ochranu za znak zaměstnání, což by mohlo vést k reklasifikaci pracovního poměru,“ říká šéf oddělení veřejné politiky a vztahů s vládami Laurin Sepoetro z Woltu.

Protest pracovníků Woltu proti způsobu odměňování na začátku letošního února. Zaměstnanecský poměr ale většina kurýřů nechce. Foto: ČTK

Povinnou změnu na zaměstnanecský poměr proti vůli živnostníka přitom podle průzkumu odmítá 88 procent respondentů. V případě ztráty flexibility ve výběru pracovní doby, možnosti úkolů, výběru vozidla či trasy by 82 procent pracovníků zvažovalo ukončení spolupráce s firmou.

Možných odchodů se obávají i platformy v organizaci Delivery Platforms Europe (jejíž součástí je kromě Woltu třeba Bolt, Delivery Hero nebo Uber Eats), podle nichž by je změny mohly připravit o 250 tisíc pracovníků. Naopak třeba platforma Just Eat návrh komise podpořila.

Návrh nařízení EK o pracovních digitálních platforem

O zaměstnavatele jde, pokud splňuje alespoň dvě z těchto kritérií:

- určuje výši odměny nebo stanoví její horní hranici
- dohlíží na výkon práce elektronickými prostředky
- omezuje svobodu zvolit si pracovní dobu nebo dobu nepřítomnosti, možnost přijmout či odmítnout úkoly nebo využít subdodavatele či náhradníky
- stanoví zvláštní závazná pravidla, pokud jde o vzhled, chování vůči příjemci služby nebo výkon práce omezuje možnost budovat klientskou základnu nebo vykonávat práci pro jakoukoli třetí stranu

Zdroj: <https://europa.eu/icc6xqM>